

Међународни суд за ратне злочине у бившој Југославији (ICTY) има значајну листу успеха. Много је правих ратних злочинаца који служе заиста заслужене казне или очекују суђење. Велика количина документације што су је омогућили оптужнице, пресуде и сама суђења помогла је да се створи непроцењива база информација о страшним догађајима из тих година. Неки од доказа који су се појавили, као што је видео трака на којој Милошевић одаје признање члановима Црвених беретки за њихове тајне услуге у Босни и Хрватској, на пример, немају цену.

Истовремено, ICTY није испунио своју првобитну сврху и наде својих оснивача. Јавни телевизијски преноси суђења нису имали утицај на јавно мњење који смо очекивали. Уместо да помогне процес помирења, многи ће тврдити да је ICTY био главни извор «горива» за национализам и политичку дестабилизацију у овом региону током протекле деценије.

Један од главних разлога за овај јаз између очекивања и реалности јесте одсуство било какве озбиљне анализе или критике његовог рада и одговарајућих «корекција курса». Међу узроцима тога су неодлучност западних политичких лидера да критикују међународну институцију коју су сами основали; широко раширено уверење да је гоњење ратних злочинаца одговорних за крваве године насиља на Балкану један од најправеднијих напора проистеклих из тог времена (који стога заслужује безрезервну подршку); и општа невољност да се тако нешто доживи као «мешање» у рад независног судског тела. Номинални супервизор рада ICTY, Савет безбедности Уједињених нација, дао је Трибуналу превише слободе а премало смерница.

Велики део регионалног незадовољства радом ICTY темељи се на последицама настојања да се обезбеди да читав процес буде у пуној мери сагласан са савременим легалним стандардима. Тиме нису била оптерећена ранија суђења за ратне злочине, као што су она после Другог светског рата. Резултат тога била су предугачка суђења; предуги периоди заточења оптужених пре почетка суђења; и, најважније од свега, продужење читавог процеса оптужбе на више од десет година након што су непријатељства била окончана. То је значило да су нове, крхке демократске владе у региону стално бивале присиљене да се фокусирају на бављење националистичким притисцима насталим из оптужница уместо другим изазовима транзиције из своје

Карла одлази, штета коју је починила остаје

Пише: Вилијам Монтгомери
понедељак, 07 јануар 2008 00:04

комунистичке, ауторитарне прошлости. Пошто се ICTY свесно определио да његов фокус буду личности највишег нивоа одговорности а не они који су стварно повлачили обарач, оптужнице су биле пуне изразитих контроверзи. То је великим делом последица чињенице да је широм Балкана командна структура на папиру била радикално различита од оне у стварној пракси. Утврђивање стварне «командне одговорности» у оваквим ситуацијама је понекад врло тешко и свакако контроверзно.

Нико се није заиста бавио овим фундаменталним сукобом између потребе окончања рада Трибунала и брзе правде и испуњавања одговарајућих правних стандарда, а то треба урадити. Свакако се ни близу довољно није размишљало о утицају што су их процедуре ICTY имале на регион коме је Трибунал наводно требало да помогне.

Мора се такође признати да ће ICTY, бар у овом региону, заувек бити везан за своју бившу главну тужитељку, Карлу дел Понте. Њен одлазак на крају 2007. био је много закасно. Она је, на два кључна начина, одговорна зато што је ICTY на крају био далеко мање успешан него што је могао и требало да буде.

Реалност је да ниједан оптужени није завршио у Хагу због путовања Карле дел Понте по самом региону. Сви оптужени стигли су тамо због акција и притисака што су их, колективно и појединачно, предузеле и примениле Сједињене Државе и чланице Европске уније. Америчке, француске и британске трупе директно су ухапсиле један број оптужених. Притисак наших влада довео је до тога да други оптужени буду изручени или да се предају. Он је такође довео до предавања важних документарних доказа, што је омогућило успешнија суђења али и помоћ у лоцирању бегунаца.

Све громко најављиване посете Карле дел Понте стога су привлачиле велику медијску пажњу, али нису привеле друге бегунце. У ствари, њено понашање «слона у радњи с порцеланом» према крхким демократским владама у региону ојачало је националистичка осећања у свим овим земљама; отежало је демократску транзицију; поткопало нејаке, нове демократске владе; и у суштини отежало а не олакшало трансфер оптужених у Хаг. У одсуству Карле дел Понте, шансе да Младић и Караџић буду у Хагу сада ће вероватно бити веће.

Њу такође треба окривити за један број тактичких и стратешких одлука што их је донела као главна тужитељка. Суђење Слободану Милошевићу било је потпуно у њеном знаку и представља класичан случај погрешног вођења и лоших процена. Одлука да се три

Карла одлази, штета коју је починила остаје

Пише: Вилијам Монтгомери
понедељак, 07 јануар 2008 00:04

оптужнице против Милошевића за Косово, Босну и Хрватску споје у један гигантски случај директно је довела до четворогодишњег процеса који би још и сад трајао да оптужени није умро. Далеко боље је било имати три одвојена, узастопна суђења. Друго, покушавајући да докаже да је Милошевић крив за све под капом небеском, Тужилаштво је морало да представи читаву параду сведока која наизглед није имала краја, Поред тога, многи од тих сведока могли су да понуде само сазнања из друге руке о наводним злочинима. Америчка влада помогла је финансијски почетне преносе суђења јер смо погрешно веровали да ће то помоћи да сви сазнају шта се дешавало и о Милошевићевој улози. Међутим, првим сведоцима што их је против њега извело Тужилаштво недостајао је кредибилитет и крајњи резултат је био да је током суђења популарност Милошевића у Србији расла уместо да опада.

Решена да осуди Милошевића по свим тачкама оптужнице, Карла дел Понте склопила је споразум са српском владом да добије приступ извесним кључним документима владе уз обећање да они неће бити показани другим лицима. Ови документи били би од критичне важности на два одвојена суђења пред Међународним судом правде по оптужбама за геноцид против Србије које су одвојено поднеле Хрватска и Босна. Мада је тврдила да је «изнад политике», реалност је да су неке њене оптужнице и акције биле јасно смишљене да више од било чега другог покажу етничку «равнотежу».

Карла и њена представница за штампу такође су стално пренаглашавале и преувеличавале «доказе» о местима на којима се налазе бегунци. Током мог мандата у Србији, стално смо се уверавали да су обавештења што их је пружао ICTY о локацијама оптужених била потпуно погрешна. Међутим, она је стално користила те погрешне доказе да покаже «неспремност за сарадњу» регионалних влада. Колико смо пута чули од ICTY да се Анте Готовина крио у Хрватској или хрватским областима Босне, да би коначно био ухапшен на Канарским острвима?

Ништа од горе поменутог није заиста «новост» за људе на највишем нивоу кључних влада. Али они су определили да пређу преко тога делом и зато што су на истеку њеног првог мандата Сједињене Државе биле усред својих проблема с УН око Ирака и нису желеле да се баве било каквим другим контроверзним питањима. Међутим, цена за регион била је врло висока. Њен одлазак ни на који начин не значи да ће с њом нестати и штета коју је починила.

(Данас)